

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Departementen onder de loupe

Winsemius, A.

Citation

Winsemius, A. (1992). Departementen onder de loupe. *Bestuurskundige Berichten*, 7(3), 20-21.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233595>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233595>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Departementen onder de loupe

Aletta Winsemius

Waar houdt het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur zich mee bezig? Heeft de aard van die bezigheden wellicht iets te maken met de historische achtergronden van dit ministerie? Welke organisatorische veranderingen hebben de laatste tien jaar plaatsgevonden op het ministerie van Verkeer en Waterstaat? Wat betekenen die veranderingen voor het functioneren van het ministerie? Waarom heeft het ministerie van Defensie verhoudingsgewijs zo weinig externe adviesorganen? En WVC zoveel?

Deze en andere vragen komen aan de orde in het Departementenproject, een gemeenschappelijke onderzoeksprogramma van de vakgroepen Bestuurskunde Leiden en Rotterdam. Het project loopt sinds 1986. Het beoogt in een leemte te voorzien die bestaat in de systematische beschrijving van en de wetenschappelijke theorievorming over de Nederlandse departementen. Doel van het project is dan ook de organisatie en het functioneren van de Nederlandse departementen systematisch te onderzoeken, zodat een duidelijker beeld ontstaat van de betekenis van deze departementen voor het openbaar bestuur in ons land.

Aan het project nemen momenteel zestien mensen deel, waarvan zeven assistenten-in-opleiding. Prof. dr. A.J.G.M. Bekke is de leider van het project. De meeste deelnemers aan het project hebben een tweeledige taak. In de eerste plaats schrijven zij een profielschets van een ministerie. In deze profielschets komen onder meer de volgende onderwerpen aan de orde: de geschiedenis van het departement, ontwikkelingen in organisatie en beleid, personeel, financiën, beleidsinstrumenten en de omgeving van het departement. Niet elke onderzoek(st)er besteedt aan elk onderwerp evenveel aandacht. Zo is in het profiel van WVC uitgebreid ingegaan op de historische achtergronden van het departement en ligt in het profiel van Verkeer en Waterstaat meer de nadruk op intraorganisatorische aspecten. Deze verschillen hebben te maken

met de achtergrond en interesse van de onderzoek(st)ers. Tot nu toe zijn drie profielschetsen verschenen: van Economische Zaken, van Verkeer en Waterstaat en van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Die van Justitie en van Landbouw en Visserij zullen dit jaar verschijnen.

Naast de profielschets werkt een onderzoek(st)er aan een promotie-onderzoek. In dit onderzoek staat een aspect centraal van het ministerie waarover de onderzoek(st)er ook een profielschets schrijft. Tot nu toe zijn twee dissertaties verschenen. De dissertatie van dr. Hans de Bruijn handelde over de beleidsinstrumenten van het ministerie van Economische Zaken. Dr. Jaap de Heer is in zijn onderzoek ingegaan op veranderingsprocessen in departementale organisaties in het algemeen en in het ministerie van Verkeer en Waterstaat in het bijzonder.

Negen onderzoek(st)ers zijn momenteel bezig met hun onderzoek. In het onderzoek van drs. Nanneke Lammers staat de volksgezondheidspoot van het ministerie van WVC centraal. De overheid heeft in het verleden diverse malen geprobeerd de structuur en de financiering van de volksgezondheidssector te veranderen. Meestal met weinig succes. Gekeken wordt onder meer in hoeverre het hechte beleidsnetwerk dat op dit terrein bestaat, een rol heeft gespeeld in deze situatie. Mijn eigen onderzoek heeft ook betrekking op een beleidsterrein dat onder WVC ressorteert, namelijk het beeldende kunstbeleid.

Jaarlijks geeft het ministerie ongeveer f400 miljoen uit ten behoeve van eigentijdse beeldende kunst. Met de artistieke beoordeling van kunst wil het ministerie zich niet bezighouden. Hoe wordt dit probleem opgelost? Het onderzoek van drs. Peter Wesdorp heeft betrekking op de coördinerende rol van het ministerie van Financiën. Tegen de achtergrond van de bezuinigingen in de jaren zeventig en tachtig werd eind jaren tachtig door het kabinet besloten de begrotings-infrastructuur te verbeteren met behulp van de Operatie Comptabel Bestel. Is met deze operatie ook de beheersbaarheid van de uitgaven vergroot? En hoe kan het succes of falen van de operatie verklaard worden? Het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen is het onderzoeksterrein van drs. Rene Bagchus. Dit ministerie maakt veel gebruik van circulaire's, een situatie die onderwijsinstellingen tot wanhoop brengt. Rene Bagchus onderzoekt welke factoren het veelvuldig gebruik van dit beleidsinstrument door het ministerie bepalen. Drs. Willeke Hoeke houdt zich bezig met het ministerie van Defensie. Dit ministerie heeft sinds Nederland in 1949 lid werd van de NAVO te maken met een vergaande internationalisatie van zijn beleidsterrein. Deze constatering leidt tot de vraag of en in hoeverre Defensie nog baas is in eigen huis. Wie of wat bepaalt eigenlijk de ontwikkelingen in beleid en organisatie op dit ministerie? In het onderzoek van drs. Joost Burger staat de tripartisering van de arbeidsvoorziening centraal. Waarom is eigenlijk bij de herziening van het stelsel van arbeidsvoorziening gekozen voor deze vorm? Welke rol heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gespeeld bij die keuze? Coördinatieproblemen binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken is het onderwerp van het onderzoek van drs. Yvonne Kleistra. Zij is 1 januari jl. begonnen en zit dus nog in de aanvangsfase van haar onderzoek.

Naast de profielschetsen en proefschriften verzorgt de onderzoeksgroep ook nog andere publikaties. De eerste die ik hier wil noemen

is *Wetenschap over departementen*. Dit is de theoretische inleiding op de serie profielen en dissertaties. Sommige lezers zullen dit boek kennen aangezien het in de propedeuse gebruikt is. De tweede publikatie waar ik aandacht aan wil besteden is nog in voorbereiding. De werktitel van dit boek is *Departementen in beweging*. Met dit boek wil het project een bijdrage leveren aan de debatten die momenteel - weer - gevoerd worden over de rol van de (rijks)overheid en over departementale herindeling. In het boek zal de samenwerking tussen internationale, maatschappelijke, politiek-economische en intern-organisatorische ontwikkelingen en de structuur, het functioneren en het beleid van de ministeries centraal staan.

Het is een hele waslijst van activiteiten geworden, deze bijdrage over het Departementenproject. Ik hoop met deze waslijst enig zicht te hebben gegeven op een van de onderzoeksprogramma's die de vakgroep Bestuurskunde te Leiden rijk is. En natuurlijk hoop ik uw belangstelling voor dit bijzondere project te hebben gewekt. **BB**

Publikaties van het Departementenproject:

- Hakvoort, J.L.M. en J.M. de Heer (red.), *Wetenschap over departementen, theoretische confrontaties*, 1989.
 Bruijn, J.A. de, *Economische Zaken, profiel van een ministerie*, 1989.
 Heer, J.M. de, *Verkeer en Waterstaat, profiel van een ministerie*, 1990.
 Bruijn, J.A. de, *Economische Zaken en economische subsidies*, 1990.
 Heer, J.M. de, *Strategie en verandering in organisaties onder druk*, 1991.
 Lammers, N. en A. Winsemius, *Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, profiel van een ministerie*, 1991.

